

Rytkönen M, Toivonen A, Heikkinen J; Vehviläinen S & Oksanen T.

Ohjausosaaminen ja ammatillinen toimijuus -hanke

Itä-Suomen yliopiston koordinoima ja Työsuojelurahaston rahoittama kaksivuotinen tutkimushanke kohdistuu korkeakoulutettujen ammattilaisten ohjausosaamiseen. Hankkeen vastuuprofessoreina toimivat ohjauksen professori Sanna Vehviläinen ja työterveyden professori Tuula Oksanen. Itä-Suomen yliopiston lisäksi toisena yhteistyötahona on Tampereen yliopiston sosiaalityön koulutus.

Hankkeessa tarkastellaan kahden Valviran valvoman ammattiryhmän ammatillista kasvua tukevaa ohjausta: sosiaalityöntekijäopiskelijoiden käytännön työelämäjaksoihin liittyvää ohjausta sekä työterveyshuollon erikoistuvien kouluttajalääkäreiltä samaa ohjausta. Kumpikin ammattiryhmä on keskeinen työikäisen väestön terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Tutkittua tietoa alojen ohjausosaamisesta ei juurikaan ole. Tässä hankkeessa ohjausosaamista tutkitaan koulutus- ja kehittämisprosessien yhteydessä. Vertailevan asetelman avulla pyritään tunnistamaan tutkittavan ilmiön yleisiä piirteitä. Hankkeen tavoitteena on kehittää hankkeeseen osallistuville aloille ohjauskoulutuksen konsepti ja ohjausosaamisen arviointiväline.

Hankkeen taustaa

Ammatillista pätevyyttä tuottavassa koulutuksessa työssä oppiminen on keskeistä. Työpaikoilla toteutuvaan muodolliseen ja pätevyyden tuottavaan koulutukseen liittyy kuitenkin monenlaisia haasteita. Oppimisen rooli saattaa jäädä kiireellisten työtehtävien jalkoihin, tavoitteet ja tekemiset saattavat olla ristiriidassa keskenään eikä priorisointi ole helppoa. Myös ammattilaisten ohjausosaaminen ja motivaatio ohjaukseen saattaa vaihdella.

Työterveyshuollon erikoistumiskoulutuksessa ohjausosaamisella on kuvattu erityisesti niitä tietoja, taitoja ja asennoitumisia, joiden avulla kouluttajalääkärit tukevat erikoistujaa työtoiminnassa ja oppimisprosessin eri vaiheissa sekä vaikuttavat työyhteisöönsä niin, että se toimii tavoitteellista oppimista tukien. Keskeisessä roolissa on myös ammatillisen toimijuuden käsite. Ammatillinen toimijuus on "osaamista" kokonaisvaltaisempi käsite, jossa huomion kohteena ovat ammatilaisen ja ammatilaiseksi oppijan toimintamahdollisuudet, osallisuus ja hyvinvointi työssä. Toimijuuden ulottuvuuksia ovat yhtäältä yksilön osaaminen, motivaatio ja asenteet, toisaalta työpaikan rakenteelliset ja kulttuuriset tekijät, jotka muovaavat, mahdollistavat tai rajoittavat osallisuutta. Toimijuus todellistuu aina jossain nimenomaisessa kontekstissa, sosiaalisissa suhteissa ja konkreettisessa työtoiminnassa. Toimijuutta tutkitaan siten yksilön kokemuksen ja sosiaalisen kontekstin välisessä rajapinnassa.

Ohjaushankkeen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen liittyvässä alkukyselyssä olemme lähettäneet kyselyn viiden yliopiston sähköpostilistojen kautta työterveyshuoltoon erikoistuville lääkäreille (n=300) ja kouluttajalääkäreille (n=300). Kyselyn avulla selvitämme vastaajien näkemyksiä siitä, millaista ohjausta erikoistuva lääkäri työssään saa, ketkä työyhteisössä osallistuvat ohjaukseen, ja millaiset ohjausosaamisen taidot tällä hetkellä ovat.

Kyselyn tulokset muodostavat pohjan kahdelle työpajalle, joissa kouluttajalääkärien ja erikoistuvien lääkäreiden kanssa yhteiskehitetään ohjausosaamista. Hankkeen lopulla kysely toistetaan.

